

[Hagen Hagensen]

forslagsstillernes mening et forhold, hvor man foretager sig noget, man ikke må, altså hvornår er der tale om, at man dræber et foster? Foreligger det, hvis man foretager en udskylning ganske kort tid efter en kønslig forbindelse? Det må lægen fru Inge Krogh kunne svare på, for vi må have fuld klarhed på: hvornår indtræder det, man efter forslaget ikke må foretage sig?

(Kort bemærkning).

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg skal for tredje gang bede kristeligt folkeparti om at komme med et klart svar, et ja eller et nej. Går man ind for gratis prævention eller ikke? Det er jo ikke klaret med at henvise til, at der er mange, der ryger, og at de har råd til at betale en pakke cigaretter. Her drejer det sig også om unge mennesker, som ikke har råd. Altså: kan vi få et ja eller et nej, klart og tydeligt?

(Kort bemærkning).

Inge Krogh (KrF):

Svar til fru Tove Jørgensen: jeg kan ikke give et ja eller et nej, men jeg kan sige, at vi er delt på det spørgsmål.

Vi kommer ud i petitesseerne, når man taler om udskylninger efter samleje. Det kan jeg ikke se har noget som helst med forslaget at gøre. Jeg mener, at der er liv, når fosteret har sat sig fast i slimhinden, men det andet, det er altså en petitesse.

Da der ikke er flere ordførere, som vil have ordet – ser det ud til – vil jeg sige tak for diskussionen; som jeg sagde før, så er der i hvert fald én ting, lovforslaget ikke har af født, og det er ligestilling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af:

Forslag til lov om private registre m. v.
(Lovforslag nr. L 36. Fremsat 13/10 77).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 11–14 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

11) Første behandling af:

Forslag til lov om offentlige myndigheders registre.
(Lovforslag nr. L 37. Fremsat 13/10 77).

12) Første behandling af:

Forslag til lov om registre over personoplysninger [af Lis Starcke (DR) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 67. Fremsat 20/10 77).

13) Første behandling af:

Forslag til lov om personregistre [af Niels Helveg Petersen (RV) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 75. Fremsat 28/10 77).

14) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeregistrering.
(Lovforslag nr. L 35. Fremsat 13/10 77).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Denne førstebehandling vedrører jo foruden regeringens tre lovforslag de to lovforslag om personregistre, fremsat af medlemmer af Danmarks retsforbund og af medlemmer af det radikale venstre, og jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til disse to private lovforslag.

Intentionen i begge disse lovforslag er ganske den samme som den, der ligger bag fremsættelsen af regeringens forslag, at tilvejebringe en rimelig grad af beskyttelse af den enkeltes integritet i forhold til registreringer i den offentlige og den private sektor. Jeg synes, det er vigtigt at få dette slået fast. Det er vigtigt at få understreget, at forskellen mellem regeringens lovforslag og de to private forslag ikke beror på en forskel i målsætningen, men på en forskel i vurderingen af, hvil-

[Justitsministeren]

ke midler der er bedst egnede til at virkelig-gøre denne målsætning.

For begge de private lovforslag gælder det – det medgiver jeg gerne – at de fremtræder i en mere enkel skikkelse end regeringens lovforslag. Jeg er imidlertid bange for, at vi her står over for et område, hvor ønsket om en forenklet lovgivning kommer til kort, for lovgivningen må, hvis den skal være dækkende, nødvendigvis afspejle både den mangfoldighed af registreringsaktiviteter, vi ønsker at regulere, og det forhold, at langt de fleste af disse aktiviteter er uundværlige i det moderne samfund.

Den lovgivning, der forestår, kan ikke gennemføres uden hensyn til den udvikling, der har fundet sted. Dette betyder naturligvis ikke, at udviklingen blindt skal accepteres. Men den opgave, vi står over for, bliver at vurdere udviklingen og gennem lovgivningen forsøge at styre den, således at den ikke løber fra os, men holdes inden for rammer, der effektivt sikrer en rimelig hensyntagen til den enkeltes integritet. Regeringens lovforslag indeholder da også med henblik herpå en række bestemmelser, der vil gribe føleligt ind i offentlige myndigheders og privates anvendelse af personregistre.

Vanskeligheden ved at lovgive på dette område ligger i at finde en rimelig balance mellem de mange og til dels modstridende hensyn, herunder navnlig på den ene side hensynet til at værne den enkeltes integritet og på den anden side hensynet til, at såvel den offentlige som den private sektor i rimeligt omfang kan drage fordele af den tekniske udvikling. Man opnår ikke en realistisk løsning heraf ved ensidigt at tilgodese det ene af disse hensyn – hensynet til beskyttelsen af privatlivets fred – på bekostning af alt andet.

Selv om jeg således ikke anser de to private lovforslag for at udgøre realistiske alternativer til regeringens lovforslag, vil jeg gerne hilse initiativerne velkommen. Det er værdifuldt på denne måde at få understreget nogle af de hovedsynspunkter, der må indgå i overvejelserne om den kommende lovgivning på dette område, og at få præsenteret andre løsninger på en række enkeltspørgsmål end dem, der har fundet udtryk i regeringens lovforslag.

Jeg skal i øvrigt ikke her gå i detaljer med de to private lovforslag – det bliver der sik-

kert lejlighed til under udvalgsarbejdet – men jeg vil gerne gentage, hvad jeg har fremhævet allerede i min fremsættelsestale, at den uændrede genfremsættelse af regeringens lovforslag ikke er udtryk for, at vi fra regeringens side nu har lagt os endeligt fast på disse lovforslag.

Hjortnæs (S):

Lovforslag nr. L 36 om de private registre og lovforslag nr. L 37 om de offentlige registre er uændrede genfremsættelser, og jeg kan derfor henvise til, hvad jeg sagde, da de to lovforslag var til første behandling i sidste samling, men jeg har enkelte supplerende bemærkninger.

For det første vil jeg gerne give udtryk for min tilfredshed med, at justitsministeren i sin skriftlige fremsættelse og også nu her fra talerstolen tilkendegiver, at regeringen ikke har lagt sig fast. Det er væsentligt, at regeringen og de politiske partier er åbne og ikke på forhånd låser sig fast. Det er jo komplicerede og meget følsomme problemer, vi skal søge at løse, og uden vilje til at nå et resultat vil det næppe lykkes. Jeg er derfor glad for, at denne vilje er til stede hos ministeren, og håber, at den også vil være til stede hos de politiske partier.

Om de mange problemer og spørgsmål, der kan rejses i forbindelse med de fremlagte lovforslag, vil jeg sige, at jeg er positivt indstillet over for at nå så langt som overhovedet muligt med hensyn til en regel om automatisk egenaccess. Jeg tror, at vi i så henseende kan komme længere for så vidt angår de offentlige registre, hvis vi vel at mærke er parate til at betale, hvad det koster. Mulighederne er nok noget mere begrænsede for så vidt angår de private registre, men også her forekommer det mig, at der er visse muligheder, hvad ministeren jo også peger på i sin fremsættelsestale.

Når man sammenligner regeringens forslag med de private forslag, så hæfter man sig ved, at der ikke er sammenfald med hensyn til de registre, der bør indregnes under lovens område. De private forslag medtager, så vidt jeg kan vurdere det, jeg havde nær sagt revl og krat, og det er vist ikke rimeligt og slet ikke nødvendigt. Derfor må vi altså i udvalget drøfte nærmere spørgsmålet om lovgivningens omfang på dette område.

[Hjortnæs]

Et andet problem, som også rejses i forbindelse med de private lovforslag, når de sammenlignes med regeringens, er, om en godkendelsesprocedure eller en anmeldelsesprocedure er at foretrække fremfor de generelle retningslinjer og bemyndigelser til ministeren, som er nedfældet i regeringens forslag. Jeg tør ikke sige, om regeringens forslag på dette punkt har ramt lige netop dér, hvor vi skal ende, men jeg tror nok, jeg vil sige så meget, at det forekommer mig, at den model, regeringsforslagene indeholder, er ret så hensigtsmæssig.

Der er grund til at takke ministeren for, at han i fremsættelsestalen gør en del ud af at forklare de hensyn, der skal tilgodeses ved – og de stramme rammer, der i virkeligheden er lagt for – udøvelsen af de bemyndigelser, lovforslaget om de offentlige myndighedsregistre indeholder. Det gør det, så vidt jeg kan vurdere det, lettere for os at vurdere de forskellige muligheder for at regulere området.

Jeg vil også gerne takke ministeren for, at han er åben over for en drøftelse af det meget væsentlige spørgsmål, hvordan folkettingen kan få mulighed for at følge udviklingen på dette område. Jeg skal ikke forsøge mig med gode råd, men finder spørgsmålet væsentligt og håber, vi kan finde en løsning på det.

Den tendens, der er til at opbygge såvel offentlige som private edb-registre på grundlag af CPR-numre, øger naturligvis det såkaldte samkøringsproblem. Det er vigtigt, at vi får løst dette spørgsmål, og i overvejelserne må vi nok inddrage, om det er nødvendigt, at alle registre stort set opbygges på grundlag af CPR-numre.

Sigtet med lovforslag nr. L 35 om folkeregistrering er at åbne op for en rationel udnyttelse af det centrale personregister, og det kan man vel i princippet ikke have noget imod. Problemet er her først og fremmest at få afklaret, om der er misbrugsmuligheder, og, i den udstrækning det er tilfældet, søge disse muligheder fjernet. Også her er den socialdemokratiske gruppe åben over for at drøfte problemerne, men jeg har nok den opfattelse, at ministeren her har haft en heldig hånd ved udarbejdelsen af lovforslaget.

Jeg har ingen særlige bemærkninger til det forslag – lovforslag nr. L 67 – som retsforbundet har fremsat, ud over dem, jeg allerede

de har gjort. Jeg har jo været inde på nogle af dem.

For så vidt angår lovforslag nr. L 75 fra det radikale venstre vil jeg godt sige, at jeg nok er lidt betænkelig ved at henskyde retsfastsættelsen til en administrativ myndighed uden andet direktiv end det, der ligger i den meget bredt formulerede bestemmelse i lovforslagets § 1, stk. 2. Der er jo i høj grad tale om delegation af lovgivningsmagt, og det er principielt betænkeligt. Jeg er heller ikke umiddelbart glad for at henlægge kompetencen til at fastsætte forskrifter om de enkelte registres opbygning og drift til et uafhængigt organ uden noget politisk mandat. Men vel, vi er parate til at drøfte det.

Forslaget om oprettelse af et dataråd er jeg mere positivt indstillet over for, men det skal jo under alle omstændigheder vurderes under hensyntagen til det, jeg tidligere har været inde på om folketingets interesse i at følge udviklingen på dette område. Skal vi have et bredt sammensat dataråd, som det foreslås, så bliver det nok nødvendigt nøje at overveje forholdet mellem et sådant råd og registertilsynet.

Må jeg i øvrigt om de private lovforslag sige, at jeg synes, det er udmærket, at de er fremkommet, hvis det blot ikke er udtryk for, at man har låst sig fast. Jeg håber på et godt samarbejde i udvalget. Det haster med en lovgivning på dette område, og socialdemokratiet er parat til at intensivere arbejdet for at nå et hurtigt resultat.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Når arkæologerne i år 2977 forsker i, hvad der skete i sidste halvdel af 1900-tallet, så er der en række ting, de vil forbavses over. En af tingene er, at man vil konstatere, at i kølvandet på den udvikling, der fandt sted inden for den elektroniske industri og edb-teknikken, fulgte en helt fantastisk entusiasme og ildhu for at ville iagttage, indsamle og registrere oplysninger af enhver art. Det er jo ikke småting, man i disse årtier har besluttet sig til at ville iagttage, indsamle og registrere oplysninger om. Det er ikke kun ting som enkeltpersoners fødselsdato, civilstand, bopæl, indkomst, sygdomshistorie, psykiske lidelser, faste ejendomme, bankkonti, girokonti, værdipapirer, motorkøretøjer, lystfåtter osv.; der er stærke kræfter, der ønsker, at

[Kjæruff-Schmidt]

man også skal registrere indbogenstande, sådan som et medlem af regeringen har givet udtryk for. Men det er ikke kun disse ting; der er jo også en omfattende registrering af enhver bygning, som eksisterer, stor eller lille, overalt i landet; hver bygning, hver garage, hver carport har sit nummer. Vi registrerer arealerne, bygningsinddelingen, hvilke bygningsmaterialer der er anvendt; små detaljer som, hvilken form for tagbelægning der anvendes, vil arkæologerne til sin tid til deres overraskelse opdage var noget, man registrerede og samlede oplysninger om. Men man vil også dykke ned i brandsikre bokse, hvor man vil kunne finde magnetbånd og andre former for registrering af edb-oplysninger fra pengeinstitutter, hospitaler, bistandskontorer, biblioteker, arbejdsformidlingskontorer og erhvervsvirksomheder, hvor en ufattelig mængde, i milliardvis, af oplysninger er samlet og gemt hen, oplysninger, som naturligvis er samlet af effektivitetshensyn, men som sammenlagt giver et fantastisk godt billede af det enkelte menneskes livsforhold, interesser, problemer og meget andet.

Der er selvfølgelig, som vi ved, kæmpe-mæssige fordele ved denne tekniske udvikling, men vi kender også alle ulemperne. Vi ved, at der selvfølgelig er meget stærke kræfter, som ønsker at anvende dette værktøj, som teknikken er, til en overmåde håndfast styring af samfundet, en meget rigoristisk styring og kontrol af det enkelte menneske og de enkelte foreteelser i samfundet. Det er naturligvis ikke mærkeligt eller overraskende, for når man har et værktøj, vil man være tilbøjelig til at ønske at bruge det, og problemet er jo altså simpelt hen: kan vi overhovedet gennemføre nogen sikkerhedsforanstaltninger, nogen beskyttelsesforanstaltninger over for dette tohovedede uhyre, som edb-teknikken er?

Der er mange paradokser, når vi nu i retsudvalget skal i gang med at drøfte lovforslagene. Et enkelt lille paradoks er det, vi for tiden sidder i retsudvalget og diskuterer med energi: spørgsmålet om beskyttelse af privatlivets fred. Der er jo et lovforslag, som går ud på, at det er uhyre vigtigt at sikre privatlivets fred, sådan at borgerne ikke udsættes for den forfærdelige indtrængen i deres private sfære, som det ville være, hvis f. eks. en sælger fra Falcks Redningskorps ringede op til dem og foreslog dem, at de skulle tegne et

Falck-abonnement. Der er nok et stort flertal i folketinget, der ønsker at få sat en stopper for en så uhyrlig form for indtrængen på privatlivets område og vil have gjort det strafbart, hvis noget sådant skulle finde sted. Det står jo i virkeligheden i et fantastisk perspektiv sammenholdt med, hvordan edb-teknikken på godt og ondt trænger sig frem på alle samfundslivets områder og registrerer både private og offentlige forhold.

Datamaskinernes magt på godt og ondt har man fra politisk side måske nok hidtil undgået at tage stilling til, men det er meget positivt, at der nu tilsyneladende fra alle partiers side er en vilje til at tage fat på problemerne. Spørgsmålet er så, om det overhovedet kan lade sig gøre at gennemføre beskyttelsesforanstaltninger. Kan man overhovedet stille noget op over for de problemer? Det er jo ikke sikkert; det er jo ikke ethvert problem, der lader sig løse. Meget tyder på, at det vil være meget vanskeligt at gøre noget ved de problemer, vi står over for, for den tekniske udvikling går, som jeg har været inde på, hånd i hånd med meget, meget stærke ønsker om, at lovgivningen skal stå på bureaukратиets side og på teknikken side snarere end på det enkelte menneskes side.

Men nu skal vi altså i gang, og regeringen er kommet med et oplæg. Andre partier er også kommet med deres oplæg. Nogle af de vigtigste spørgsmål, man kan nævne her i flæng ved førstebehandlingen, er sådan noget som tilsynsproblemet. Skal der være et tilsyn med edb-registrene? Hvem skal det bestå af? Hvordan skal det fungere? Fremskridtspartiet mener nok, at regeringens forslag på det punkt er utilstrækkeligt. Vi synes ikke, det er rigtigt, at tilsynet skal nedsættes af den administration, som tilsynet skal føre tilsyn med. Vi tror også, at justitsministeren er opmærksom på det problem, der ligger her, og med den tredeling af samfundsmagten, som vi i det mindste i teorien anfører at vi betjener os af her i landet, kunne man måske nok sige, at ved så vitale problemer, som der er tale om her, kunne det være rigtigt, at tilsynsmyndigheden helt eller delvis blev udpeget af en af de to andre magtgrupperinger, det være sig domstolene eller folketinget.

Vi synes nok, at retsforbundets forslag på dette punkt er et bedre forslag, men vi er helt klar over – og det hilser vi med tilfredshed – at justitsministeren ikke har lagt sig fast på,

[Kjærulff-Schmidt]

hvilken løsning der skal vælges på dette punkt. Vi tror dog ikke, at det vil være tilstrækkeligt at standse ved den løsning, der fremgår af regeringens forslag, selv om man måtte indføre en eller anden form for regelmæssig orientering af folketinget om tilsynsmyndighedens virksomhed.

Der er en lang række andre spørgsmål, som vi også kommer til at beskæftige os med. Der er problemerne omkring administrativ og økonomisk samordning af edb-registrene. Der er spørgsmålet om, hvilke anvendelsesområder disse lovbestemmelser i det hele taget skal gælde for. Her tænker jeg især på de private registre: kan vi klare os med generelle bestemmelser for de private registres vedkommende, eller skal vi ligefrem indkredse anvendelsesområderne, som regeringens forslag gør det, ved at opregne bestemte virksomhedstyper, bestemte branchetyper, og så gå helt ned i detaljer med, hvordan de skal være kontrolleret? Der er videregivelsesreglerne, som er utrolig vigtige, men det er da et stort spørgsmål, om man overhovedet kan finde frem til videregivelsesregler, der er betryggende. Hvad er den væsentlige interesse, som en myndighed skal have for at kunne kræve oplysninger videregivet til sig? Tja, det er vel sådan, at hvis en myndighed ønsker nogle oplysninger frem, vil den vel altid finde, at det har væsentlig betydning for den at få oplysningerne frem, ellers ville den vel ikke ønske dem. Men det er problemer, vi må diskutere videre. Nu har vi foreløbig disse lovforslag og bemærkningerne til dem, et materiale på 50.000 ord, til at starte med, både regeringens oplæg og de to forslag fra det radikale venstre og retsforbundet, som der er mange rigtige enkeltheder i.

Det, der har vores største sympati, er, at alle partier nu er villige til at tage fat på problemerne, og det har også vores store sympati, at justitsministeren i sin fremsættelsestale i lighed med sin forgænger udtrykkelig siger, at regeringen er åben over for andre lovforslag end sine egne og åben over for andre løsninger end sine egne. Det betyder, at vi nok i retsudvalget i et vist omfang kan betragte regeringens lovforslag som et oplæg, en skitse, et udkast til, hvordan man måske kan løse problemerne eller prøve på det. Jeg tror, at alle, der interesserer sig for disse spørgsmål i folketinget og uden for folketinget, nu i de kommende måneder bør gøre alt,

hvad de kan, for at komme med bidrag, der kan være med til at præge den lovgivning, der bliver tale om her.

Jeg ser ligesom den forrige ordfører frem til, at vi kan få et godt og forhåbentlig frugtbart samarbejde om disse spørgsmål i retsudvalget, så folketinget kan gennemføre en lovgivning, som hele tinget synes man kan være bekendt.

Anders Andersen (V):

Man skal vel være forsigtig med at starte med at sige, at man kun vil knytte nogle få bemærkninger til lovforslagene, og alene henvise til det, man sagde, sidste gang vi havde disse forslag til første behandling – og dér kan jeg da henvise til Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 3533 ff., hvor jeg kom med en række bemærkninger, for det går jo tit sådan, at selv om man starter med at sige, at man har kun nogle få bemærkninger, bruger man alligevel det meste af taletiden – det lagde jeg mærke til socialdemokratiets ordfører gjorde.

Men det hænger vel sammen med, at det er et område, som jo i højeste grad interesserer os, fordi der hidtil ikke har været nogen lovgivning herom, og hvor man står over for en lang række problemer, som vi skal prøve at analysere, som vi skal prøve at tage stilling til, og om hvilke vi skal prøve at udforme en lovgivning, der har den balance, at der tages det tilstrækkelige og afgørende hensyn til det enkelte menneske, men at man også i det offentlige og i erhvervslivet kan leve med de regler, som man fastsætter i lovgivningen.

Jeg vil gerne henvise til det heldagssamaråd, vi havde efter sommersamlingen med den tidligere justitsminister. Jeg tror, at vi, der deltog i dette samråd, fik en meget nyttig indføring i baggrunden for en lang række af de paragraffer, som var stillet op. I hvert fald var det for mig og min kollega, som deltog i dette møde, en meget nyttig indføring, vi fik i hele problematikken. Det viste vel i og for sig også, at vi her står, jeg havde nær sagt for en gangs skyld, over for en lovgivning, der sådan set ikke er politik i, men hvor der fra alle sider er en fælles interesse i at nå frem til det bedst mulige grundlag, og det er jo i sig selv et godt udgangspunkt for, at man kan nå til de rigtige resultater.

[Anders Andersen]

Jeg sagde før, at hensynet til det enkelte menneske må spille en stor rolle. Den udvikling, der har været inden for teknikken, har jo skabt i hvert fald for mange en vis utryghed over, hvad man nu kan bruge denne teknik til, og utrygheden bliver jo ikke mindre, når man ved de elektroniske bånd kan køre en række oplysninger sammen og derved få et, om jeg så må sige bredere spektrum af oplysninger om enkeltpersonen. Derfor er det jo vældig vigtigt, at man netop også i de regler, der bliver fastsat, får begrænset samkøringmulighederne til kun at være det strengt nødvendige, får begrænset videregivelse af oplysninger af den ene eller den anden karakter til kun at være det strengt nødvendige af hensyn til offentlige interesser, og man kan også sige af hensyn til erhvervslivets interesser, så man her får den balance, der i allerhøjeste grad er brug for.

Jeg nævnte sidste gang, at man måtte overveje, om der skulle nogle erstatnings- eller risikofonds ind i billedet. Jeg tror, det er en ting, vi skal overveje, hvis der skulle ske uheld, og hvis der skulle ske ting, som kunne være direkte skadelige, også økonomisk, for personer.

En af de ting, som nok vil interessere os meget i forbindelse med denne registerlovgivning, er, hvordan den skal administreres, og jeg er vældig glad for, at ministeren er åben over for at finde former, som gør, at man kan få det administreret på den mest hensigtsmæssige måde.

Da vi står over for noget helt nyt, tror jeg, det vil være betænkeligt, hvis vi overlader selve administrationen enerådigt til et registernævn eller et dataråd – jeg ved heller ikke rigtig, hvad vi skal med det dataråd; det trænger nok til en analyse, for de folk, der skulle sidde i registernævnet, skulle jo også have forstand på databehandling o. lign. – men det er noget, der er indeholdt i det radikale forslag, og det får vi selvfølgelig lejlighed til at børe lidt i under udvalgsbehandlingen. Men jeg føler, at der er behov for, at folketinget, som skal tage ansvaret for loven, får en stærkere mulighed for at følge det end bare få en rapport fra et nævn eller et råd, som skal administrere disse ting. Jeg nævnte det ved første behandling, og jeg vil gerne gentage det: mon ikke det i hvert fald i en indkøringsperiode vil være nødvendigt, at en sådan beretning årligt tilstilles folketinget, at

den gennemgås ligesom ombudsmandsberetningen, sådan at vi, der får ansvaret for loven, ligesom får mulighed for løbende af følge, om et registernævn nu også træffer afgørelser med skyldig hensyntagen både til den personlige interesse, de enkelte borgere har, og til udnyttelsen af edb-teknikken og udviklingen i denne teknik?

Jeg skal slet ikke gå ind i de enkelte lovparagraffer, det får vi lejlighed til i udvalget. De er også meget komplicerede, ikke mindst er bemærkningerne komplicerede: når man er færdig med at læse dem fra den ene ende, kan man alligevel ikke huske, hvordan de passer ind i de enkelte paragraffer. Det ville være vældig nyttigt, hvis man som start til en sådan behandling i udvalget fra ministeren fik skitseret, hvor de væsentlige forskelle er imellem de private lovforslag og ministerens forslag, og hvad det egentlig er, man skal overveje at trække fra det ene ind i det andet for at få den helhed og sikkerhed i det, som man gerne vil have gennemført med denne lovgivning.

Jeg skal nøjes med disse bemærkninger og kun yderligere sige, at vi fra venstres side har ment, der er et stærkt behov for en lovgivning, og at vi hurtigst muligt – selvfølgelig med en saglig behandling – gør os færdige i retsudvalget, sådan at lovforslaget kan komme til endelig vedtagelse. Fra venstres side vil der være en positiv indstilling, og vi har også forstået, at der er en positiv holdning fra ministerens side til at nå frem til det rigtige resultat.

Hagen Hagensen (KF):

Lad mig begynde med at sige, at jeg må prøve på at lade være med at forfalde til at sige, at jeg kun skal gøre nogle få bemærkninger og så alligevel komme med mange. Det var hensigten hos mig, som det har været hos andre, da vi gennemgik dette på ny, at vi egentlig ville sige: vi har sagt en del af det før. Jeg har prøvet på, om jeg kunne finde nogle andre ting at sige, men jeg er bange for, at jeg alligevel kommer til at sige lidt af det, jeg sagde sidst.

Udgangspunktet for det, vi drøfter her, er i hvert fald for os, at det er borgerens frihed og integritet, der må gå forud for både det offentlige og andres bekvemmelighed med hensyn til at føre registre o. lign. Jeg mener,

[Hagen Hagensen]

det må være sådan, at borgerens personlige forhold ikke må gøres til genstand for offentlig beskuelse, altså forstået på den måde, at heller ikke private må kunne udøve en sådan udstilling af den enkelte borger.

Men når det er sagt, skal vi også føje til, at der ikke er spor tvivl om, at vi naturligt skal gøre brug af den moderne databehandling, der er kommet, og som på mange, mange måder er os en god hjælper. Men det er vel netop denne moderne databehandling, der har gjort, at vi overhovedet skal have en lovgivning om disse forhold, fordi den har indført ting, der gør det så nemt at komme til at gøre noget forkert; sådan kan man vel sige det.

Når vi går i gang med dette her, må vi først og fremmest gøre os klart, hvad et register egentlig er, for det er jeg egentlig ikke helt klar over, det tror jeg nok vi skal drøfte en hel del, når vi når dertil. Jeg har et sagførerarkiv, som jeg har nogle kort stående over; er det noget, der hører ind under dette, og hvordan skal det tages med? Der er mange ting, vi skal klare, før vi overhovedet kan finde frem til, hvad det er, vi går i gang med.

Det er jo således, at de to regeringsforslag er delt op i offentlige registre, hvor man kun medtager dem, der går på edb-basis, og øvrige registre, nemlig dem, der er private, hvor man tager det hele med. Det er et spørgsmål, om der er rimelig grund til at have en sådan opdeling; der er mange fælles træk, men der er vel også meget, der er forskelligt mellem de to områder. Om de to forslag, der er fremsat af retsforbundet og det radikale venstre, kan man sige, at de omfatter alle registre, og for mig at se har begge forslagene ét gode: de tager udgangspunkt i at sikre borgernes fred og frihed, og en sådan bestemmelse finder jeg er noget af det, vi skal søge at få med ind i den lovgivning, der måtte blive følgen, hvad enten man kommer til at bygge væsentligst på det ene eller det andet system.

Moderne datateknik, der intet glemmer, indebærer uoverskuelige muligheder for, at der ophobes oplysninger, der let bevarer og let kaldes frem ikke mindst ved brug af kodenøgler. Når det gælder personregistrering, gør anvendelse af fællesnøgler, som CPR-numre er, det let at foretage samkøring af andre uvedkommende registre. Det giver herved mulighed for at blotlægge en persons

hele liv og færden. Jeg skal ikke komme nærmere ind derpå, men vi ved alle sammen fra den drøftelse, der har været igennem længere tid, hvor meget der i realiteten kan blive bragt ind med en sådan brug. Det kan altså ske ved brug, men det kan minsandten ske også ved misbrug, og så er det problemet for os, der skal lovgive: hvordan beskyttes borgeren?

Jeg er bange for, at jo længere vi kommer ind i det, jo mere vil det vise sig, at vi ikke har evnen til egentlig at give den fuldstændige beskyttelse af borgeren. Men vi må prøve at gøre, hvad vi kan, og dér er det vigtigt, hvad vi kommer til at bygge på: om det skal være et godkendelsessystem, eller det skal være et anvendelsessystem. Noget helt afgørende er, hvorledes kontrollen bliver. Den må være uhildet, og så kan vi komme ind på, om den skal ligge hos ressortministeren, med en minister som opmand kan man vel kalde det for – sidste gang blev finansministeren kaldt for overminister i denne henseende – eller om der skal bringes andre ting ind i det, derunder dataråd, eller hvad man nu har kaldt det for, eller at dette høje ting eller måske endog domstolene skal blandes ind i den uhildede kontrol; det væsentligste er, at den bliver så uhildet som overhovedet gør ligt.

Der er nævnt – og det er vel sandt – at man også i denne lovgivning må have straffe- og erstatningsbestemmelser, og her kommer domstolene jo givetvis ind i billedet. Men sådanne bestemmelser gælder som regel først, når skaden er sket, og derfor er problemet, at vi må søge at forebygge mod skade, og i den forbindelse er den ret til at få at vide, hvad der står om én i de pågældende registre, en ganske nødvendig del af det, vi nu her går i gang med.

Borgerens ret til at få rettet og få slettet, hvad der er forkert, må sikres. Af hensyn til os alle må det dog være således, at der er enkelte registre af særlig karakter, som vi ikke kan få oplysninger fra. Men en adgang til, at hver enkelt skulle have meddelelse om, at man var optaget i X eller Y register, som man har talt om, tror jeg egentlig ville føre til noget helt forkert, for det ville blive noget, der blev smidt væk, og som man ikke tog sig af. Jeg tror, det vil være bedre, som man også har været inde på det, at der findes en registerfortegnelse, og at enhver på grundlag af denne kan finde frem til svarene på: hvor

[Hagen Hagensen]

kan jeg være registreret, hvad står der om mig her? Så må man have ret til at få svaret, men hvor ofte man skal have adgang til at få et svar, er et spørgsmål, vi også kan drøfte.

Må jeg sige særlig om CPR-numrene – som man ved, har dette spørgsmål ligget mig stærkt på sinde – at jeg mener, vi må begrænse brugen af disse numre til alene at være mellem borgeren og den offentlige myndighed, hvor behov for brug af sådanne koder gør det rimeligt begrundet at bruge dem. Herudover bør CPR-numre kun kunne anvendes med den enkelte borgers samtykke.

Det glædede mig at høre, at hr. Hjortnæs var inde på, at vi måske ikke skulle opbygge alle registre på grund af denne nøgle, under hensyn til den samkøriseringsrisiko, der kan være ved at bruge den.

Men det må også være sådan, at hverken det offentlige eller private registre må bruge numrene til at få oplysninger eller videregive oplysninger til andre. Jeg nærer en frygt for, at vi ved den kontrollovgivning på skattefeltet, vi har gennemført, er kommet til at gå lige tæt nok på ved at skulle gøre brug af CPR-numrene, og jeg opfatter det på den måde, hvad jeg hele tiden har gjort, at med den adgang, der er givet for pengeinstitutterne til at gøre brug af disse numre, må det være sådan, at man simpelt hen betragter pengeinstitutterne som i denne henseende mere offentlige registre, der kun kan udnyttes på den måde, jeg har nævnt.

Der er en enkelt lille krølle på det, som skatteministeren ved han skylder os at få afklaret, og det er angående det, der står i registerlovsforslaget om, at der skal intet kunne optages i registre om éns personlige politiske tilhørsforhold. Ikke desto mindre skal vel jeg, der står som formand for en politisk forening, opgive mit CPR-nummer med hensyn til de penge, der står i en bank. Det er vistnok ikke helt i overensstemmelse med det, vi taler om her; det må vi se at få klaret.

Jeg skal blot i øvrigt sige, at centrale databanker ikke bør findes. De er ømfindtlige og derfor farlige. Vi må have ført det ud i decentraliserede banker, hvor man bør fastholde, at koordineringen mellem stat og kommune vel bedst sker igennem et datanævn eller et tilsvarende organ.

Vi står over for et væld af spørgsmål, der skal klares. Der er en masse enkeltheder om brug og misbrug, om videregivelse og meget

andet, men det er væsentligt at få afklaret forholdene, også af hensyn til den enkelte borger, for hvem man må erkende, at det er et område, der er ømfindtligt og følelsesladet. Vi må naturligvis prøve på at få gearret det ned, hvor det hører hjemme, men på den anden side hele tiden have for øje, at det egentlig er borgerens fred, dette drejer sig om.

Med sigte på at opnå den højest opnåelige sikkerhedsgrad på personregisterområdet, som jeg anser for simpelt hen at være et folkekrav, man ikke kan sidde overhørig, går vi ind i udvalgsarbejdet om forslagene. Vi vil søge at være med til at skabe tryghed. Om det lykkes, når vi første gang laver loven, ved jeg ikke, og jeg tror, det kan blive nødvendigt, at vi indsætter en bestemmelse om, at den inden for en kortere tid skal tages op igen, når vi drager de nødvendige erfaringer deraf.

Også vi vil gerne skynde os, for der er behov for en lovgivning, der beskytter borgeren, og i den forbindelse skal jeg blot føje til: det kunne være rart, om den kunne komme som julegave, men det når vi vel nok ikke.

Mimi Jakobsen (CD):

Fra CDs side finder vi det meget vigtigt, at hele denne debat bringes ned på det niveau, hvor den hører hjemme. Fra flere sider har man bevidst eller ubevidst spillet på den uvidenhed om edb-teknikken, som vi alle mere eller mindre må vedgå os som lægmænd. Dette har skræmt mange, og for CD er det derfor væsentligt, at der sker en afhysterisering, og at man holder hovedet koldt. Ingen vil bestride, at det er påkrævet med en lovgivning på edb-området, ej heller at denne lovgivning gerne skulle ske hurtigt. Men vigtigt er det, at lovgivningen ikke for at give borgerne en måske falsk tryghedsfølelse bliver så restriktiv, at en i øvrigt påkrævet udvikling af edb bremses eller standses.

Men heroverfor står naturligvis behovet for på en overbevisende måde at give den enkelte en garanti for, at hans eller hendes oplysninger behandles forsvarligt. Da der er tale om en genfremsættelse, skal jeg henvise til mine bemærkninger under forrige førstebehandling og i øvrigt blot beskæftige mig med nogle af de problemer, der er blevet

[Mimi Jakobsen]

fremdraget som skræmmebilleder i den offentlige debat.

Det første store skræmmebillede er spørgsmålet om samkøring af registre. Her kunne man i den offentlige debat få det indtryk, at nu skal man altså til at samkøre registre over kriminalitet, psykiske sygdomme, politiske tilhørsforhold og skattepligtig indkomst, for at en tilfældig offentlig ansat kan snage i ens privatliv.

Var det ikke rimeligt at fremhæve for det første, at der er tale om to former for samkøring: der er dels den samkøring, der har til formål at mindske omfanget af dobbeltregistrering, dels samkøring, hvorved man opnår en ny viden om personer, og det er vel nærmest den sidste, man er bange for.

For det andet burde det fremhæves, at sådanne samkøringer jo allerede foregår i vid udstrækning, bl. a. sker en sådan samkøring i forbindelse med skattevæsenets krydsrevisioner. Er det ikke samkøring af registre, når en socialmedarbejder for at kunne tage stilling til bistandshjælp må ringe til folkeregister, skattevæsen eller boligkontor for at søge dokumentation for ansøgerens forhold? Alt dette er foregået i årevis uden problemer; lad ikke hysteriet tage overhånd nu.

Det andet store skræmmebillede er angsten for den forøgede tilgængelighed. Man er bange for, at det skal være lettere at sprede oplysninger. Men er man ikke klar over, at netop indførelsen af edb begrænser den personkreds, der har adgang til oplysninger? Det bliver en langt mindre og en langt mere kontrollabel kreds, der fremover vil have denne adgang. Når man betænker, hvordan man tidligere opbevarede maskinskrevne sagsfremstillinger under ikke altid betryggende forhold, når man betænker, hvor lidt der alligevel sivede ud i kraft af ansattes tavshedspligt og deres ansvarlighed, forekommer det uforståeligt, at man vil give det indtryk, at adgangen bliver så meget lettere for dem, der eventuelt vil søge oplysninger.

Lettere adgang bliver der derimod tale om for borgeren selv. Adgangen til egen-access giver personen sikkerhed for, hvilke oplysninger der findes, og at oplysningerne er rigtige.

Med hensyn til de store edb-systemers sikkerhed kunne man få det indtryk fra debatten, at edb-anlæg blev opbevaret i drivhuse. Tænker man ikke på, at datacentralernes ek-

sistens står og falder med deres sikkerhed? Det er afgørende for centralerne selv, at deres kunder kan stole på forsvarlig behandling af oplysningerne. Så om ikke andet, skulle alt andet svigte, står altså deres forretningsmæssige interesser som sikkerhed for sikkerheden.

Vi finder fra CDs side fejl og fordele ved samtlige forslag. Hvad angår regeringens forslag, er vi særlig betænkelige ved den rolle, finansministeren tiltænkes, og ved det forhold, at oplysninger, der anvendes til noget så vagt defineret som forskning, holdes uden for loven. Men vi vil med stor interesse følge udvalgsbehandlingen.

Ebba Strange (SF):

Hvad angår socialistisk folkepartis synspunkter med hensyn til de to af regeringen fremsatte lovforslag om henholdsvis offentlige og private registre og det af Danmarks retsforbund fremsatte lovforslag, kan jeg bl. a. henvise til den tidligere behandling af disse forslag, Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 3611-15.

Ved den behandling, vi havde i foråret, hæftede jeg mig især ved det forhold, som de fremsatte regeringsregisterforslag har til de almindelige og særlige tavshedsforskrifter, der gælder i anden lovgivning, og jeg pegede på nogle punkter, hvor jeg mener vi kan komme i konflikt med disse lovforslag og de almindeligt gældende tavshedsforskrifter. Det er noget meget vigtigt, det refererer også til lidt af det, fru Mimi Jakobsen sagde om, at vi ikke tidligere har været så bekymrede for disse ting. Det er jo ikke uden grund, vi ikke tidligere har været så bekymrede, og at vi nu er ved at blive bekymrede, fordi edb-teknikken ligesom har fået en magt, og vi er vel bekymrede for, at den skal tiltage sig endnu mere magt, hvis ikke vi hurtigt kommer i gang med at gennemføre en lovgivning, der kan regulere denne magt, og det er jo det, der er intentionerne.

Jeg skal også ligesom hr. Anders Andersen henvise lidt til den debat, vi havde i et langt samråd med den tidligere justitsminister i sommer om disse forslag. Det, der stod tilbage for mig efter denne debat, hvor vi dels fik nogle oplysninger og nogle forklaringer, dels forlod hinanden med en række ubesvarede spørgsmål, var bl. a. spørgsmålet om, hvor-

[Ebba Strange]

dan vi kan kontrollere de helt private registre, og det skal jeg vende lidt tilbage til.

Det vil jeg gøre, fordi jeg i det, jeg vil sige i dag, nok fortrinsvis vil tage udgangspunkt i det forslag, som det radikale venstre har fremsat, fordi det er første gang, vi behandler det. Igennem de bemærkninger, jeg knytter hertil, vil jeg så også kunne tage stilling til noget af det, der ligger i regeringens forslag, som vi ikke tidligere har taget stilling til.

Det radikale venstres forslag er jo karakteriseret ved at være helt forbløffende enkelt, og det er jo velgørende, når man har siddet og tygget sig igennem regeringsforslagene og alle bemærkningerne, at få dette forslag i hænderne og kunne sige: tænk, kan det virkelig gøres sådan! For hvis det kan det, sådan at vi alle sammen kan læse og forstå det – også den helt almindelige danske befolkning, der jo til syvende og sidst skal beskyttes gennem denne lovgivning – ville det jo være dejligt. Jeg ved det ikke, jeg er ikke i stand til at overse i alle enkeltheder, om dette er nok, men der er altså ting i det, som jeg gerne vil trække frem som noget helt afgørende for socialistisk folkeparti.

For os er det også et hovedformål med denne lovgivning at beskytte den enkelte mod den kontrol fra statens side og den udnyttelse fra private virksomheders, organisationers eller enkeltpersoners side, som kan forstærkes gennem anvendelse af edb-teknikken. Det er det ønske, vi har, samtidig med at vi naturligvis ikke ønsker at forhindre en administrativ forenkling.

Dér er det tiltalende for mig at se, at det radikale venstres forslag omhandler alle personregistre. Jeg har spekuleret fantastisk meget på, hvad alle personregistre er, for der bliver jo lavet mange småregistre af lærere, foreninger og sådan noget; skal det virkelig omfatte dem alle? Måske kan det godt lade sig gøre, jeg er ikke rigtig klar over det. Men det, jeg er glad for ved, at dette omfatter alle personregistre, er, at jeg må opfatte det sådan, at det også omfatter forsvarrets og politiets efterretningsvæseners registre, som regeringsforslagene ikke omfatter, og at det også omfatter de registre, som privatpersoner opretter på andre personer. Jeg refererede i mit indlæg i foråret til den debat, der på det tidspunkt var om Hans Hetlers kartotek, og jeg vil gerne spørge ordføreren for de radikale, om man går så vidt, at man mener, også dis-

se registre skal være omfattet af det pågældende lovforslag.

Det, der for socialistisk folkeparti er helt væsentligt ved en registerlov, er, at der bliver mulighed for en virkelig folkelig kontrol med registrene, og at der bliver en absolut og ubegrænset mulighed for den enkelte registrerede til at få oplysning om, hvad der står i registeret om ham eller hende, at få slettet urigtige oplysninger og få lejlighed til at berigtige det, der står, uanset hvad det er for et register, det drejer sig om.

Dér vil jeg også spørge det radikale venstre: hvorfor skal vi lukke patient- og sygdomsregistre? Jeg har fået et par henvendelser, som angår lægers magt og lægers ret til at føre registre og deres egenhændige ret til at bestemme, hvad der må oplyses af det, der står i registrene. Lægerne gør det angiveligt, fordi de siger: ja men det forstår patienten og hendes pårørende ikke rigtig, eller det kan patienten eller den pårørende nok ikke rigtig tåle at få at vide. Jeg mener, at både legemet og sjælen er vores egne, og at vi, også når det drejer sig om sygdomme, har ret til at få at vide, hvad der bliver videregivet, og hvad der bliver registreret om os.

Både i forbindelse med det radikale lovforslag og regeringens lovforslag synes jeg, det er meget vigtigt, at det, der kommer til at stå i de lovforslag, vi til sin tid vedtager, er så præcist, at folk virkelig forstår, hvad det handler om. Der er vældig mange upræcise formuleringer i regeringens lovforslag, og når vi kommer til udvalgsbehandlingen, vil jeg naturligvis stille spørgsmål om, hvordan de forskellige, ret vage formuleringer skal fortolkes. Jeg tror, at vage formuleringer i denne sag er farlige, fordi det giver alt for stor mulighed for, at det er den tekniske udvikling og den udvikling, der vil ske i retspraksis, der kommer til at bestemme denne lovgivning og kommer til at bestemme, hvordan menneskets handlefrihed kan tilpasses den tekniske udvikling, og ikke omvendt.

Det, vi har fået i hænderne, er et kompliceret, effektivt og farligt system, og når fru Mimi Jakobsen siger, at vores bekymring for edb-området skyldes, at vi er så uvidende, så kunne jeg godt lide at tage en skolediskussion op med fru Mimi Jakobsen og sige, at jeg synes også, at det er vigtigt, at vores børn lærer noget om edb-teknik i stedet for at lære kongerækkerne og de små profeter på fingre-

[Ebba Strange]

ne, men den kan vi selvfølgelig gemme til en anden gang. Jeg synes nemlig også, det er vigtigt at skabe viden om systemet.

Men vi skal også være klar over, at systemet kan bruges til undertrykkelse, og det er balancen mellem de to ting, det drejer sig om at finde i lovgivningen, og det har da også både justitsministeren, den socialdemokratiske ordfører og andre været inde på.

Jeg vil slutte med at sige, at det for socialistisk folkeparti er afgørende, at der registreres så lidt som muligt – det kan godt lyde lidt reaktionært, men det er det ikke. Jeg mener virkelig, at vi skal være opmærksomme på, at der ikke registreres unødigt. Jeg blev meget forbløffet – jeg har ikke fået spurgt hverken undervisningsministeren eller hr. Jørgen Jensen om det – da jeg hørte, at man skulle til at lave et centralt register for alle Danmarks lærere; jeg ved ikke, om det er lærerforeningen eller undervisningsministeriet, der skal lave det, men jeg sidder altså og undrer mig over, hvad vi skal med det. Jeg kan godt forstå, at lærerforeningen skal have et kartotek over dens medlemmer, det skal vi også i socialistisk folkeparti og i andre fagforeninger, men hvad vi skal med det centrale lærerregister begriber jeg ikke.

Jeg mener også, det er vigtigt, at vi registrerer så spredt som muligt. Det vil gøre det lettere for os, den dag vi skal destruere registre, fordi vi kommer i en politisk situation, hvor det kan være nødvendigt at destruere registre. Derfor synes jeg, det er vigtigt, at vi samkører så lidt, som det overhovedet er muligt.

Endelig som det helt afgørende: at det er med den registreredes egen viden, at den registrerede selv giver sit samtykke til registrering og udveksling af oplysninger og også kan tage stilling til indholdet af registreringer.

Så er der spørgsmålet om hele kontrollen, som det radikale venstre er inde på i sit forslag. Jeg nævnte under førstebehandlingen, at jeg var lidt bekymret ved den ministerbeføjelse, forslaget indeholder, og jeg finder de radikales forslag om registreringsnævn interessant. Jeg ved ikke rigtig, hvem det er, der skal indstille til justitsministeren, men det får vi jo nok at vide, når vi får lov til at dykke lidt dybere ned i det.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg skal også henvise til, hvad tidligere ordførere fra det kommunistiske parti har sagt om disse lovforslag, men vil tilføje, at når der igen i dag tales om, at man jo tidligere har haft registreringer, almindelig håndskrevne registreringer under en eller anden form, og det så siges, at det jo ikke har vakt den store bekymring, må jeg sige, at deri er jeg ikke enig. Det er rigtigt, at vi tidligere har haft registrering, men det har også skabt problemer. Jeg kunne nævne adskillige eksempler på mennesker, som ikke forstod, hvorfor de ikke kunne få ansættelse et eller andet sted, men hvor de altså blot ikke kunne få det, fordi de har været registreret, fordi der har været oplysninger om dem, som de ikke har været kendt med, og som blev misbrugt.

Ministereren sagde i dag om den nye teknik, at vi skulle bruge den. Det er vi enige i vi skal gøre, men det skal også gøres klart, at det som allerede omtalt giver mulighed for en samkøring af oplysninger, og at oplysningerne, uanset hvor uskyldige de er hver for sig, sammenstykket kan komme til at give et helt forfalsket billede af de pågældende mennesker, og det kan misbruges. Derfor er det nødvendigt – og det er jo også det, der ligger i disse lovforslag – at vi får lovgivet på dette område og også gør det på en sådan måde, at vi tager hensyn til alle de mange problemer, der er.

Det, der må være forudsætningen for at bruge den nye teknik, er, at der skabes sikkerhed mod misbrug, og her er det vor opfattelse, at regeringens forslag ikke er vidtgående nok. Der er elementer fra såvel retsforbundets som de radikales forslag, der vil kunne bruges, og det mener vi må med. Som sagt vil jeg pege på, hvad vi også tidligere har sagt, nemlig at det er nødvendigt med en lovgivning, der begrænser registreringen. Det har vi rejst tidligere, og det er også blevet sagt tidligere, at det ikke var muligt, og at det ville være farligt at gøre noget sådant. Men alligevel er det vor opfattelse, at det må begrænses, at man må også opstille regler om, i hvilket omfang man må registrere, og inden for hvilke rammer det skal ske.

Så er der spørgsmålet om kontrollen, og at den skal være troværdig. Den må efter vor opfattelse bygge på princippet, at ingen kan være registreret uden at være orienteret om det, ligesom der må være fuld ret til indsigelse mod det, man er registreret på. Når det

[Jørgen Jensen]

går igen i regeringens forslag, at en registreret person kan kræve oplysninger, forudsætter det jo, at vi ved, hvor og om hvad vi er registreret. Det er jo ikke nok at sige, man kan kræve oplysninger, hvis ikke man ved, man er registreret. Derfor skal man ikke alene have ret til at kræve oplysninger, men der skal også være en pligt til, at man bliver orienteret om, at man er opført i et eller andet register. Det er klart, at hvis man melder sig i en forening, ved man, at man er registreret. Hvis man har bil, ved man også, man er registreret for motorkøretøjer. Men der er områder, hvor man registreres, men hvor man ikke ved det, og det er altså nødvendigt, at vi får de oplysninger. Dermed er også givet en pligt til at oplyse om, når man går ud over en registrering, som alene har til formål, at der skal kunne findes frem til mennesker. Så må vi afvise al den tale, der har været om, at det skulle være for økonomisk belastende og for administrativt besværligt at give sådanne oplysninger; det må simpelt hen sikres.

Det, jeg er angst for, er kartoteker; lovforslagets bestemmelse om, at man ikke må registrere politiske oplysninger om den enkelte, giver i den foreslåede form ikke nogen garanti derimod. Som jeg allerede har sagt, kan selv uskyldige oplysninger om, hvilke bøger man læser, hvilke blade man holder, hvilke møder man går til, sammenstykket give et billede, som også giver en opfattelse af, hvilken politisk holdning man har, og i en given situation kan det blive farligt for den enkelte, og det kan misbruges. Derfor er det nødvendigt også her at sikre, at man får viden om, hvad man er registreret for, og at der er et kontrolorgan, der sikrer, at man ikke bliver misbrugt.

Så er der spørgsmålet om den registrering, som er sket indtil nu. Det påstås med en vis styrke, og jeg vil også sige med troværdighed – jeg kan sige personlig viden – at arbejdsformidlingen og arbejdsgiverforeningen fører kartotek over arbejdere, som man ikke vil have i arbejde på grund af den aktivitet, de udfolder, og der kunne også nævnes andre eksempler. Det er klart, at der her må være en sikkerhed for, at det kan bremses.

Også jeg vil henvise til, at selv sådan noget som helbredsmæssige oplysninger, som vi mener er nødvendige, men som alene skulle tjene til behandling og sådan set skulle være til gavn for den enkelte, også, hvis det mis-

bruges, kan betyde, at folk bliver ramt unødvendigt af sådanne registreringer.

Jeg har for nylig set en række af de blanketter, man fortsat bruger på arbejdspladser, hvor man ønsker oplysninger om helbred og meget andet. De kunne se ud som forsøg på at sikre, at mennesker ikke bliver sat til arbejde, de ikke kan holde til, men de kan altså også misbruges til at holde folk ude fra arbejde. Derfor må vi altså sige, at der også på det område må være en sikkerhed.

Jeg vil endnu en gang henvise til de bemærkninger, vi tidligere har gjort, men vil bare for at understrege lidt af det, der ligger i regeringens forslag, pege på nogle enkeltheder i det. Når der f. eks. angående spørgsmålet om private registre i § 3, stk. 2, er henvist til, at man må registrere det, der er en nødvendighed for virksomheden, vil jeg spørge: hvem skal så afgøre, hvad der er nødvendigt for den enkelte virksomhed? Og når der tales om soliditet og kreditværdighed, hvem skal så afgøre det, når det skal registreres?

Der er også § 19 om registrering i udlandet, som vi ikke synes hverken er klar nok eller skaber nogen garanti. Når der om myndighedsregistre i § 10 tales om urigtige og vildledende oplysninger, er det jo både et spørgsmål, hvem der skal afgøre, hvad der er vildledende og urigtige af de oplysninger, som er registrerede, og at den, der er registreret, selv får en mulighed for at bestemme, om de er vildledende eller urigtige. Eller når der i § 12, stk. 1 og 3, tales om, at man kan få oplysninger, men dog i enkelte tilfælde ikke få oplysninger, hvem skal så afgøre det? Der mener vi, at når der henvises til offentlige og private interesser og sikkerheden for samfundet, må det kun være efter dom.

Jeg har allerede peget på, at der i retsforbundets og i de radikales lovforslag er en bedre kontrolforanstaltning gennem det nævnt, man ønsker nedsat, og vi synes blot, at den folkelige side af sagen skal med i de registre – de radikale har det noget med – men det må være forudsætningen for, at et sådant kontrolorgan også kan få den nødvendige opbakning i befolkningen, og at der kan være tillid til den.

Wilhelm (VS):

Den samfundsmæssige udvikling, der ligger bag fremkomsten af registerlovforslagene,

[Wihjelm]

omtalte jeg, da de første gang var til behandling den 4. maj i år. Her fremsatte jeg desuden VS' principielle kritik af regeringsforslagene. Vi mener, at regeringen i afvejningen af den enkeltes interesser såsom privatlivets fred og retssikkerhed og tryghed ved benyttelsen af de borgerlige frihedsrettigheder på den ene side og status og det private erhvervslivs interesser såsom effektivitet og kontrol, og hvad man kunne kalde præventivt overblik på den anden side, har ofret den enkeltes sikkerhed til fordel for statsmagtens og erhvervslivets, dvs. systemets magt og effektivitet.

Jeg påpegede desuden det helt uacceptable forhold, at selv det alt for begrænsede hensyn til den enkelte, der ligger i regeringsforslagene, ikke skal udstrækkes til at gælde netop de af de offentlige registre, som udgør den allerstørste risiko for den enkelte, nemlig politiets og efterretningstjenesternes registre.

Endvidere gjorde jeg opmærksom på den indskrænkning i privatlivets fred i forhold til gældende regler, der synes at blive resultatet på meget væsentlige områder, samtidig med at tavshedspligten på disse områder nedbrydes. Det gælder således ifølge lektor, cand. jur. Oluf Jørgensen for hele spektret af sociale klienter, for hvem han konkluderer sin udførlige gennemgang med den konstatering, at – jeg citerer –:

»Lovforslaget indeholder en svækkelse af retsgarantierne med hensyn til videregivelse af registrerede personoplysninger.«

Endelig rejste jeg en hel række spørgsmål i forbindelse med konkrete, centrale bestemmelser i forslagene, bl. a. vedrørende den mulighed de åbner for registrering af politiske forhold, race, religion, hudfarve, seksuelle forhold m.v., med hensyn til kapitel 2-registreringerne, som især gælder private virksomheders registreringer, og som ikke giver den registrerede nogen som helst rettigheder til at se, hvad han er registreret for, og kapitel 6-registreringerne, som gør det muligt så at sige at omgå alle bestemmelserne, hvis man blot placerer registeret i udlandet. Jeg skal henvise til den pågældende ordførertale, som er refereret i Folketingstidende 1976–77, 2. samling, sp. 3622–3627, og i dag fortsætte med de ting, der er kommet til siden.

Det drejer sig om for det første den opklaring, der er sket ved det foreløbige udvalgsarbejde om regeringsforslagene, for det andet

forslagene fra retsforbundet og de radikale og for det tredje det, der i mellemtiden er sket ude i det virkelige liv med direkte forbindelse til registreringsproblemerne.

Regeringsforslagene er som nævnt blevet belyst i mellemtiden først og fremmest ved besvarelsen af den snes opklarende spørgsmål, VS stillede til dem, og som blev besvaret i forbindelse med retsudvalgets heldagsmøde i september. Jeg vil gerne takke for svarene og samtidig sige, at de efter min opfattelse har bestyrket vores kritik af forslagene. Disse svar findes i retsudvalgets bilag 2 til lovforslag nr. L 96 og bilag 16 og 17 til lovforslag nr. L 97 i sidste samling.

Alene de punkter i opklaringen, der er fremkommet her, sammenholdt med at politiets og efterretningstjenesternes registre helt er forblevet i det sorteste mørke, er mere end tilstrækkeligt til at begrunde VS' nej til regeringens udformning af en registerlovgivning. Vi har registreret – hvis jeg tør bruge det udtryk uden at blive misforstået – at regeringen dog har lyttet så meget til kritikken i foråret og under udvalgets grundige behandling i september, at man nu nok har fremsat forslagene uændret, men samtidig har løst op for nogle korrektioner. Men jeg kan godt sige, at de ændringer, man halvt om halvt har tilbudt, vil være utilstrækkelige.

Selv om retsforbundets og de radikales forslag givetvis har nogle løse ender, finder vi, at de i grundstrukturen, i deres principper er langt klarere og bedre og derfor også et bedre udgangspunkt for en lovgivning på området. Jeg finder det meningsløst at gå i detaljer med disse forslag netop nu, fordi de på nuværende stadium nærmest er principforslag. En kort omtale af, hvilke principper der efter VS' mening skal ligge til grund for en registerlovgivning, vil nok være bedre egnet til at belyse vor stilling også til disse forslag.

For VS skal en registerlovgivning have det hovedmål at sikre, at moderne registrerings-teknik ikke yderligere udhuler de borgerlige frihedsrettigheder. Edb-teknikken gør det allerede i dag muligt at indrette registre således, at man ved et simpelt opkald af et personnummer øjeblikkeligt på en data-skærm kan fremkalde f. eks. følgende oplysninger om den pågældende: hvilke samfundskritiske bøger har hun lånt på biblioteket? Hvilke opkald til eller fra særligt regi-

[Wilhelm]

strerede telefonnumre har hun haft? Hvad findes der på hende i rigsregistraturen, i strafferegisteret og i efterretningstjenesternes registre? Hvilke samfundskritiske tidsskrifter abonnerer hun på? Hvilke arbejdspladser har hun været på i perioder, hvor der foregik faglige kampe på netop disse arbejdspladser? Osv. Dette er perspektivet, og nogle kan mene, at det er for mistænksomt, men det er efter vor mening den mulighed, som man skal se i øjnene, og som en registerlovgivning må have som det fornemste mål at yde størst mulig sikkerhed imod.

For øvrigt er denne skræmmende vision ikke mere urealistisk, end at hele kampen om det såkaldte Faust-system, bibliotekernes nye edb-registreringssystem, netop er udsprunget af denne risiko. Dette 1984-perspektiv demonstrerer også, at den særlige fare ved edb-registreringen opstår ved den fristende lette mulighed for samkøring af flere registres oplysninger. Derfor må det for VS være et centralt krav, at lovgivningen indeholder de skrappeste restriktioner imod samkøring.

Men vi erkender samtidig, at ingen lovgivning yder nogen garanti i så henseende. I den kritiske situation, hvor de borgerlige rettigheder skulle bestå deres prøve, om de overhovedet skal være noget værd, har vi jo før set, hvordan gældende garantier lige så stille forsvinder. Så længe oplysningerne ligger der, er de så nok så meget samlet på hver sit bånd, består risikoen for samkøring, uanset hvilke lovbestemmelser som måtte være gældende netop nu. Kontrolorganer, det være sig på 7 eller 17 personer, giver vi uanset deres sammensætning og mulige gode vilje ikke ret meget for. De har ingen levende chance for at kontrollere disse tusinder af registre med deres hundreder af millioner af personoplysninger.

Derfor må vi forfølge det primære mål, at registrering og især anvendelsen af CPR-numre begrænses så meget som overhovedet muligt, og at der bliver automatisk egen-access, det vil sige tilsending af enhver registreret oplysning på én selv, fra alle registre, inklusive politiets og efterretningstjenesternes. Selvfølgelig vil vi desuden arbejde for de skrappeste mulige restriktioner mod samkøring, men det giver som sagt ikke nær samme garanti; det kan ændres fra den ene dag til den anden, når først oplysningerne er hobet op.

Til slut vil jeg nævne nogle begivenheder siden debatten i foråret, som sætter disse problemer i relief. FET-skandalen med det berygtede registreringsskema - 1012 eller hvad det var, det hed - illustrerer, hvad regeringserklæringer og kontrolorganer reelt er værd på dette område. Undervisningsministeren har været langt ude i retning af at kræve central registrering af aktionerende studenter, og boligministeren har udsendt et cirkulære, som direkte kræver registrering af aktionerende lejere. Ved retssagen omkring fupmoderniseringen i Godsbanegade er det kommet frem, at halvdelen af boligaktiviteterne er registreret i rigsregistraturen »uden blad«, som det hedder, det vil sige, uden at de nogen sinde har foretaget sig noget strafbart.

Og helt aktuelt har vi så den fantastiske sag fra Århus fra de seneste dage, hvor socialforvaltningens edb-system skal anvendes til at give politiet en liste over alle mænd på 30-40 år, som i de sidste 6 måneder har modtaget sociale ydelser, med den eneste begrundelse at politiet søger at indkredse en mandlig røver på 30-40 år. Hvem er de 30-40-årige mænd, som i de sidste 6 måneder har fået sociale ydelser? Det er i ikke ringe grad de langtidsledige, som er faldet for 26 ugers reglen og dermed henvist til bistandskontoret, altså dem der rammes allerhårdst af kapitalismens krise. Men det er åbenbart ikke nok at fratage dem understøttelsen og at deklassere dem socialt og psykisk ved henvisning til bistandslovens forgodtbefindende, nu skal de oven i købet ved hjælp af edb-registreringen udpeges som potentielle tyveknygte af samme grund.

Jeg skylder at sige, at dette midlertidigt blev forhindret i går, men kun ved at personaleorganisationerne på de pågældende bistandskontorer modsatte sig det og var hurtige nok.

Én god ting er der ved disse graverende eksempler: ingen skal bagefter kunne sige, at de ikke havde forudset den slags misbrug, hvis de støtter en lovgivning, som ikke dæmmer op imod den.

Anden næstformand (Erlendsson):

Ordføreren vedrørende lovforslag nr. 67 om registre over personoplysninger, fru Lis Starcke, har ordet.

[Lis Starcke]

Lis Starcke (DR):

Det er netop den større og større overførsel, det stadig stigende antal kartoteker, som kommer inden for edb-registreringen, og selve den tekniske udvikling, som har åbnet en mulighed for hurtigere indsamling af data, der gør, at vi synes, at farerne er større. Derfor er det nødvendigt, at vi har en lovgivning imod misbrug, og jeg har også forstået på samtlige de talere, der har været heroppe, at der er enighed om, at der må en lovgivning til, så vi kan hindre dette. Det er en politisk opgave. Det er en politisk forpligtelse.

Vort lovforslag omfatter alle former for personregistreringer. Det var vist det, hr. Hjortnæs kaldte, at det var både revl og krat, der var med i det, og det kan man måske også sige. Vi har valgt én lov i stedet for, som regeringen har gjort det, at dele det op i de offentlige og de private. Vi mener, at det er mere overskueligt med én lov; den enkelte borger vil lettere kunne skabe sig et overblik over, i hvilke registre vedkommende er opført, og vi mener også, at det vil lette behandlingen i tvivlsspørgsmål og ved klager.

Vi er gået ud fra det princip, at det er borgeren, der skal beskyttes, og at det er registrene, der må indrette sig herefter. Det var fru Ebba Strange også inde på.

Lovforslaget omfatter ud over alle personregistre også registre til statistisk brug, når oplysningerne stammer fra personregistre. Vi mener, at regeringen begår en fejl ved at undtage de registre, der er til statistisk brug og til brug for forskning. Det mener vi giver en uklarhed.

Vi har valgt at have et persondatanævn. Vi har foreslået det på 5 medlemmer. Det er ikke noget, vi vil lægge os meget fast på, men vi synes, at et lille persondatanævn med stor myndighed vil være det, der kan virke bedst. Medlemmerne skal sidde i 5 år, og de skal vælges direkte af folketinget.

Vi mener, at kontrol med registrene får man bedst igennem åbenhed, og derfor skal der afgives en årlig rapport fra dette persondatanævn. Vi mener, at der skal være åbenhed også om godkendelser af og afslag på ansøgninger. Ligeledes skal de være offentligt tilgængelige. På den måde kan offentligheden kontrollere det. Det gælder naturligvis ikke selve personoplysningerne, men det gælder reglerne for de enkelte registre. Det er

grundlaget og reglerne, man skal vide besked om.

Vi har valgt at kræve ansøgning. Vi kunne også have valgt, som de radikale har gjort det, anmeldelse. Det vil måske nok give noget mindre administration.

Herudover mener vi, at persondatanævnet skal føre et løbende tilsyn med registre, som er i drift, og at nævnet til enhver tid skal have adgang til de lokaler, hvor de tekniske hjælpemidler findes, og også adgang til at foretage prøvekørsler på registre, der føres på edb. Samkøring af registre kan kun foretages efter tilladelse fra nævnet.

Disse meget stramme regler giver en stærk beskyttelse af personregistre og samtidig en meget stor magt til nævnet, en magt, som vi mener brydes ved den åbenhed, vi har i det hele.

Udgifterne ved persondatanævnets drift mener vi skal afholdes af dem, der opretter registrene, dels igennem en oprettelsesafgift, dels igennem en løbende afgift. Derved tvinges en opretter til at tage økonomiske hensyn. Vi mener, at der må betales for beskyttelse af den personlige frihed, men ikke at det skal være de registrerede, der skal betale det; det må være dem, der opretter registrene.

Vi mener også, at der kun må indsamles oplysninger, som er klart nødvendige for varetagelsen af opgaver hos den, der foretager registreringen. Og så har vi den regel med, at det er forbudt at indsamle oplysninger om religiøse, seksuelle og politiske forhold. Her kunne vi selvfølgelig også have taget race og hudfarve med, men vi har altså taget de mere generelle ting.

Så snart oplysninger er uden betydning for registrets formål, foreslår vi, at de skal slettes, og derudover skal de slettes, når de er 2 år gamle. Undtaget herfra er dog oplysninger, som kun gælder navn, adresse, skat, indtægt og formue i 5 år.

Ethvert register skal sende oplysning til alle registrerede én gang årligt om de opførte data. Efter de radikales forslag skal det ske, når registret oprettes, og så kan vedkommende selv rekvirere oplysninger gratis. Det er vi da også åbne over for eventuelt at gå med til.

Hvis man er registreret og finder, at de oplysninger, der er på én, er forældede, forkerte eller ulovlige, kan man klage til persondatanævnet og forlange at få dem slettet. Det

[Lis Starcke]

mener vi er en meget vigtig ting i beskyttelsen af borgernes privatliv.

Det radikales forslag til lov om personregistre ligner retsforbundets meget, og vi foretrækker langt det fremfor regeringens. Der er punkter i det, som vi er meget parate til at diskutere, f. eks. de punkter, jeg lige har nævnt.

Måske kunne jeg senere komme ind på nogle af de punkter i regeringens forslag, som vi ikke er så tilfredse med, men jeg har egentlig mere lyst til at bruge min tid på de forskellige ordførertaler og også ministerens indledende tale, som jeg var meget glad for, fordi jeg synes, der var en åbenhed over for mulige ændringer. Jeg synes i det hele taget, at det er gået igennem alle ordførernes taler, at der er enighed om, at vi vil prøve at få den størst mulige sikkerhed for den enkelte borger; samtidig er vi godt klar over, at vi ikke skal standse udviklingen, men netop bruge alle de tekniske hjælpemidler, som kan gøre det mindre besværligt for os, og som også kan tilendebringe tingene på kortere tid. Jeg er fuldstændig enig med ministeren i, at vi skal finde balance imellem at værne den enkelte og gøre det muligt for både det offentlige og de private registre at fungere på bedst mulig måde.

Ministeren sagde også, at han var åben over for andre løsninger, der muligt blev anvist, og da er det vores håb, at der er ting både fra de radikales forslag og fra vores, der kan bruges i udvalgsbehandlingen.

Hr. Hjortnæs var inde på et punkt, hvor det radikale og vores forslag meget tydeligere siger, at der automatisk skal være en egen-access. Det fremgår ikke tydeligt af regeringens forslag.

Hr. Kjærulff-Schmidt var også glad for åbenheden, som selvfølgelig går i begge retninger, både fra ministerens og fra de øvrige forslagsstilleres side. Jeg hørte om et samråd, der havde været så nyttigt. Jeg kan bare beklage, at jeg ikke var med til det. Nu har jeg fået indbydelse til det næste retsudvalgsmøde og håber, at jeg dér kan komme til at gøre nogle synspunkter gældende.

Hr. Anders Andersen var inde på, at der burde være et punkt om erstatning. Det er retsforbundet enig med ham i og også i, at det gælder om at få denne registerlov – eller disse registerlove, hvis det bliver sådan – færdig hurtigst muligt. Hr. Hagen Hagensen,

som har beskæftiget sig meget med CPR-numrene, var inde på nogle ting, han var bekymret for. Denne bekymring deler vi, og det farlige er netop, at CPR-numre kan bruges som kode. Hr. Hagen Hagensen var også inde på det med kontrollen, og det har jeg fortalt at vores har igennem den store åbenhed. Fru Mimi Jakobsen sagde, at man var ved at skræmme befolkningen. Jeg vil snarest sige, at man har ikke forsøgt at skræmme befolkningen, men netop det, at der er så meget, der er ukendt for én, at man ved så forsvindende lidt om hele denne udvikling, skræmmer befolkningen, og det, som må være lovgivningens opgave, er at give sådanne love og en sådan oplysning, at folk kan få tilliden tilbage. Fru Ebba Strange talte om, at det var et farligt, men effektivt redskab vi havde. Det er så rigtigt, som det er sagt. Hun var også inde på, at det var meget vigtigt med den registreredes viden, og at det var vigtigt, at vi fik edb-systemet så spredt som muligt. Det er jeg enig i. Jeg er meget bange for den voldsomme centralisering, som både betyder, at man ikke så godt kan kontrollere dette apparat, og samtidig betyder, at det er meget sårbart over for et eventuel misbrug.

Hr. Jørgen Jensen, som også var inde på mere kontrol og tillid i befolkningen, er jeg enig med.

Så var der alle de mange eksempler fra hr. Wilhjelm på ting, der var sket lige i den sidste tid. Der er også mange ting, der foruroliger mig, men ministerens store åbenhed og tilsagnet om det meget snarlige møde i retsudvalget får mig til at tro, at man dér behandler dette sagligt og hurtigt, for vi er jo enige om målet.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Ordføreren vedrørende lovforslag nr. L 75 om personregistre, hr. Niels Helveg Petersen, har ordet.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne takke ministeren for den erklæring om åbenhed, som lod fra talerstolen. Vi går ind i dette arbejde med henblik på at kunne yde vort stærke bidrag til en forbedring af de forslag, som regeringen har fremsat, og takker for den åbenhed, som ministeren erklærede sig villig til at vise under det videre arbejde.

[Niels Helveg Petersen]

Jeg skal fremkomme med en række kritiske betagninger over regeringens forslag. Det gør jeg ikke for over for den tætpakkede sal at komme i nogen polemik ved denne lejlighed, men de kritiske bemærkninger er nødvendige for at belyse centrale forskelle og problemstillinger i hele denne lovgivning.

Jeg vil godt gøre den bemærkning til hr. Anders Andersen, at det er rigtigt, at i dette spørgsmål er der ikke politik. Lad os sige, at der har i hvert fald ikke hidtil været partipolitik i sagen. Politik er der i øvrigt masser af i spørgsmålene.

Jeg vil gerne sige, hvad der for os er hovedsigtet med lovgivningen. Vi ønsker en lovgivning, der klart og enkelt, konsekvent og gennemsigtigt fastlægger principperne for borgernes rettigheder og beskyttelse i forhold til registrering, offentlig såvel som privat. Det er ud fra den målsætning, vi finder regeringens forslag utilstrækkelige. De er ikke klare, derved at der er en opdeling imellem offentlige og private registre. De er ikke konsekvente nok, bl. a. fordi der savnes en uafhængig kontrol, fordi der savnes en klart udformet formålsparagraf, og fordi registerindsigten er for svagt udformet.

Vor kritik af regeringsforslagene samler sig om 9 hovedpunkter. Ved gennemgangen af disse punkter vil jeg samtidig belyse indholdet i vort forslag og dermed pege på, hvad der for os at se er hovedpunkterne, som vi skal beskæftige os med i det kommende udvalgsarbejde.

For det første har vi ønsker om, at lovgivningen skal samles i én lov. Det er ikke nogen lovteknisk detalje uden større interesse. Det er et ønske, vi har, fordi vi ønsker, at det menneske, der ønsker at sætte sig ind i sine rettigheder i forhold til registrering, skal kunne finde sine rettigheder let og uden større besvær.

Vi ønsker også én lov, fordi problemerne i forhold til registrering, offentlig og privat, i virkeligheden er identiske. Der er set fra den enkeltes synspunkt ikke nogen væsensforskel på, om der er tale om registrering i et offentligt eller i et privat register. Skulle man endelig spørge om, hvad der var vigtigst, må man nok sige, at mulighederne for misbrug af offentlige registre vel i virkeligheden er nok så store som i forhold til private registre på grund af de offentlige myndigheders lette

adgang til mange forskellige data vedrørende enkeltindivider.

For det andet savner vi som allerede nævnt én gang en klar formålsangivelse for lovgivningen. Det er vigtigt for dermed at slå fast, at den lovgivning, vi skal gennemføre, skal være en beskyttelseslovgivning, en lovgivning, der fastlægger rettighederne og principperne for den enkelte.

For det tredje ønsker vi, at hele udviklingen på dataområdet følges af et alsidigt sammensat dataråd, som løbende kan orientere og informere regeringen, folketinget og offentligheden om hele udviklingen på dataområdet. Det går meget hurtigt, og det synes at accelerere. Hvis vi skal have en mulighed for at overskue og i tide gribe ind over for mulige uønskede udviklinger på dataområdet, vil det være meget vigtigt at have et organ, der sagkyndigt kan rådgive regering, folketing og offentlighed om eksisterende og fremtidige problemer inden for dataområdet.

Lad mig nævne et eksempel herpå. Vi oplever netop i disse måneder måske et begyndende gennembrud for minicomputere i et stort antal. Ved overgangen til minicomputere muliggøres decentraliseret databehandling, og det er ikke utænkeligt, vel snarere sandsynligt, at det både teknisk og økonomisk vil vise sig at være fordelagtigt at overgå til centrale datasystemer fremfor de gigantsystemer, som vi i nogle år har stræbt henimod. Den lovgivning, vi her er i færd med at diskutere, bygger jo på forestillinger om, at alle registre skal være store og centrale. Det kan meget vel tænkes i betragtning af den tekniske og økonomiske udvikling, der er på dataområdet, at det vil vise sig, at minicomputere og decentral databehandling overtager nogle af de opgaver, som er tiltænkt de store systemer, og det ville da være af overmåde stor interesse for regering og for lovgivningsmagt at få kendskab til og løbende informering om en sådan udvikling, fordi det klart har betydning for sigtet og formålet med den lovgivning, vi her behandler.

Vi ønsker for det fjerde en udvidet registerindsigt i forhold til det, som regeringen har foreslået. Registerindsigt bør efter vor opfattelse bygge på to hovedprincipper. For det første, at man ved optagelse i et register klart og automatisk får oplysning om, at man er registreret, og hvad der registreres, og for det andet, at man får mulighed for med

[Niels Helveg Petersen]

mellemrum, én gang årligt mindst, at få verificeret, hvilke oplysninger der er indeholdt.

Ved at bygge registerindsigten op på den måde sikres for det første, at man ved, hvad der registreres, og for det andet, at man derefter kan få at vide, hvorledes oplysningerne senere er ajourført. Dette savner vi i tilstrækkelig grad i regeringsforslaget, hvorimod vi, hvad dette angår, føler, at retsforbundet går for vidt med den metode, som retsforbundet på dette punkt anviser.

For det femte ønsker vi, at registernavn eller registertilsyn, som det hedder i regeringsforslaget, skal være uafhængigt af såvel offentlige som private registerinteresser. Dette lægger vi afgørende vægt på. Vi anser det for at være aldeles afgørende for tilliden til kontrollen med registreringer, at det lægges i hænderne på et organ, der er uafhængigt også af offentlige registerhensyn. Vi ønsker, at kontrollen med oplysningerne og deres anvendelse, afgørelser i tvivlstilfælde, tilladelse til samkøring og tilladelse til at opbevare oplysninger i mere end 5 år lægges i hænderne på et organ, hvis opgave alene er varetæelse af individets interesser og ikke varetæelse af nogen registerførendes interesser.

Efter forslaget er der tiltænkt justitsministeren den rolle at have registertilsynet underlagt sig. Når vi ønsker uafhængig kontrol, er det ikke udtryk for mistillid til en enkelt minister, men simpelt hen udtryk for, at vi finder, at regeringens forslag på dette punkt lider af en afgørende konstruktionsfejl. Kontrollen må ikke lægges i hænderne på den, som selv skal kontrolleres. Det er et synspunkt, som på afgørende måde har præget andre dele af vor kontrollovgivning, f. eks. ombudsmandsinstitutionen, og vi mener, at de problemer, vi møder, når det drejer sig om edb-spørgsmål, ligner de problemer, som man har søgt løst ved ombudsmandsinstitutionen, så meget, at det er berettiget at lægge kontrollen og den daglige indsigt i hænderne på et af regeringens uafhængigt organ.

Vi ønsker endvidere for det sjette, at der, når registret skal oprettes, skal være en simpel anmeldelsespligt og ikke en forudgående godkendelse. Vi mener, at hermed sikrer man en enklere, billigere og hurtigere administration uden på noget punkt at forringe den reelle kontrol med registreringer.

For det syvende ønsker vi, at også oplysninger af den stærkt følsomme art, f. eks.

oplysninger til udenlandske myndigheder eller Interpol, og der kan også være tale om oplysninger, som vedrører et efterretningsvæsen, skal inddrages under kontrol og under denne lovgivning.

Under første behandling i foråret nævnte jeg specielt, at der via tilknytning til Interpol-systemet tilgår udenlandske myndigheder oplysninger om danske borgere. Vi mener, det må være rigtigt, at der er en kontrolinstans, der kontrollerer, hvilke oplysninger der går ud af landet om danske borgere, for derved at skabe den størst mulige retssikkerhed. Vi ser ingen grund til, at specielt denne form for oplysninger ikke skal være underkastet nogen form for kontrol, og derfor er det i vort forslag inddraget under kontrollen.

Vi ønsker for det ottende, at registreringer på de meget ømme områder, registrering for race, religion, seksuelle forhold f. eks., kun kan ske med den registreredes eget samtykke.

Og for det niende er vi modstandere af, at man automatisk undtager registrering til statistisk og forskningsmæssig brug fra nogen form for kontrol. I almindelighed vil oplysninger, der anvendes til statistisk formål og til forskningsformål, ikke volde nogen problemer, det vil være formål, man har en klar samfundsmæssig interesse i at tilgodese, men vi kan ikke se, hvorfor de automatisk skal undrages kontrol, for også her vil der kunne være meget væsentlige hensyn at tage til individer.

Jeg skal gøre nogle enkelte bemærkninger til ordførerne. Til hr. Hjortnæs først. Vi ønsker ikke revl og krat inddraget under lovgivningen, det fremgår i øvrigt også af vort forslag. Vi undtager f. eks. foreningsregistre og personaleregistre. Vi er da klar til at diskutere en nærmere afgrænsning i udvalget.

Hr. Hjortnæs efterlyste i øvrigt en udbygning af den vejledning, som skulle være gældende for registernavnets virksomhed. Vi vil også gerne diskutere, om der er behov for en udbygning af forslagens bestemmelser på dette punkt. Hr. Hjortnæs ytrede interesse for forslaget om et dataråd. Det takker jeg for. Jeg håber, vi i udvalget kan tale os til enighed om dette.

Hr. Anders Andersen beskæftigede sig ret indgående med folketingets rolle over for registerlovgivningen. Jeg mener, at hr. Anders Andersen pegede på ting, som det i allerhøjeste grad vil være af interesse at få gen-

[Niels Helveg Petersen]

nemdiskuteret. Vi er i hvert fald rede til at diskutere, om der ud over de garantier, som er nedlagt i vort forslag, også er behov for, at folketinget direkte bringes ind i kontrolarbejdet.

Hr. Hagen Hagensen ønskede en mere udbredt, mere udvidet registerindsigt i forhold til regeringsforslagene. Vi håber, at vi på det punkt også vil kunne vinde tilslutning fra det konservative folkeparti til det forslag, som vi har fremsat.

Fru Mimi Jakobsen var betænkelig ved finansministerens rolle i hele registreringsssystemet. Det er vi også.

Fru Ebba Strange var imponeret over enkelheden. Jeg vil ikke udelukke – og det skulle fremgå af de bemærkninger, jeg har gjort – at vort forslag trænger til udbygning, men jeg tror, det er vigtigt at fastholde, at enkelhed er i sig selv på dette område af den allerstørste værdi, fordi denne lovgivning gerne skulle være et instrument for enkeltborgere til hurtigt at kunne orientere sig om deres rettigheder.

Vedrørende politiets efterretningstjeneste og Interpol har jeg svaret. Jeg skal sige til fru Ebba Strange, at når vi har givet særlige regler for medicinsk databehandling på ganske samme måde som indeholdt i regeringsforslaget, skyldes det, at der efter vort skøn, når det drejer sig om oplysninger af medicinsk karakter, kan foreligge ganske specielle forhold, hvor hensynet til den registrerede selv taler for en særlig løsning.

Så er vi i øvrigt opmærksomme på, at der i vort forslag er et par mindre pletter, som vi ønsker fjernet, inden udvalgsarbejdet går i gang. For det første er det vor hensigt, at datarådet skal afgive en indstilling vedrørende registernævnets sammensætning. Det fremgår ikke af lovforslagets § 6, stk. 1, men det er en fejl. For det andet er vi også opmærksomme på, at der er meget, der taler for særligt at sikre den medicinske sagkundskab en placering i et dataråd. Det er ikke udelukket efter forslaget, men det er meget tænkeligt, at man specielt skulle anføre det.

Jeg vil slutte med at sige, som andre har været inde på det, at vi står over for en ny lovgivning, og det er vigtigt, at vi kommer af sted på rette fod. Det, der er problemet, er at skabe tillid i befolkningen til, at de store datasystemer, som findes, ikke misbruges på en måde, der bringer den enkeltes integritet i

fare. Det er af betydning for hele dataudviklingen, at der i befolkningen er tillid til, at systemet er til alles bedste.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg skal meget kort takke for en, synes jeg, meget saglig og meget konstruktiv debat. Når den har været så stilfærdig i sin form, som den har, skyldes det også nok, at vi allerede i forrige samling ligesom har løftet låget også for lidenskaberne, og det skyldes jo nok, at vi på en vis måde befinder os midt i en udvalgsbehandling af dette emne. Det har vel også nok noget at gøre med, at vi bevæger os på et ulovbestemt område, hvor vi alle kan se nogle betydelige vanskeligheder; men alle kan også se et behov for en lovgivning.

Jeg har i mit første indlæg redegjort for mit syn på de to private forslag, og jeg skal her nøjes med at sige, at jeg på ny synes, at denne debat har aftegnet, at vi alle, fra alle partier uden undtagelse, anser det for nødvendigt med en lovgivning om disse ting, at vi alle uden undtagelse har den opfattelse, at det, der i en sådan lovgivning må have den absolutte førsteprioritet, er borgernes integritet, hensynet til den enkelte borger, men at der, så vidt jeg kunne skønne, heller ikke var nogen i denne sal, der ikke var enig i, at det skulle søges gennemført på en sådan måde, at vi ikke forskertser mere end højst nødvendigt af de muligheder, en moderne teknologisk udvikling giver os.

Jeg skal gentage mit tilsagn om at være klar til sammen med retsudvalget at søge at finde løsninger på disse problemer. Jeg skal gentage, at heller ikke jeg mener, at de endelige løsninger på alle detaljerne er lagt frem i dette øjeblik, og jeg glæder mig over den samarbejdstone vedrørende disse lovforslagsbehandling, som debatten i dag har været udtryk for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

[Første næstformand]

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udenrigsudvalget (11/11 77):

Udtræder: Marinus Sørensen

Ny stedf.: Kaj Poulsen

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 15. november kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste første næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste første næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14.31
